

**УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ ХАРКІВСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
ХАРКІВСЬКА ОБЛАСНА УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА
СЕКТОР ІНФОРМАЦІЇ З ПИТАНЬ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВА**

61003, м. Харків, вул. Кооперативна, 13
т. 731-31-32

**НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

(Оглядова довідка за матеріалами періодичних видань за 2006 рік)

Вип. 10

**Матеріал підготувала: Казанцева Н.Ю. – зав. сектором інформації
з питань культури і мистецтва Харківської
обласної універсальної наукової бібліотеки**

Харків 2009

НОВІ ПАМ'ЯТНИКИ ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*(Оглядова довідка за матеріалами періодичних видань
за 2006 рік Випуск 10)*

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ ТИМОФІЯ БУТКЕВИЧА

У січні 2006 року на будівлі харківської Іоанно-Усікновенської церкви відкрито меморіальну дошку видатному вченому-богослову отцю Тимофію Буткевичу.

Корінний слобожанин, нащадок козака, потомствений священнослужитель (його дід був дячком, батько і прадід – священиками)

Тимофій Іванович Буткевич народився у 1854 році у селі Велика Рогозянка Харківського повіту. У 1869 році він закінчив Харківське духовне училище, у 1875-му – Харківську, а у 1879-му – і Московську духовну академію, де був удостоєний звання кандидата богослов'я. Молодий священик спочатку служив у Старобельському повіті, а у 1882 році був переведений до Харкова на священицьке місце при кладовищенській Іоанно-Усікновенській церкві – тієї самої, на якій і встановлено нині меморіальну дошку.

З першого року роботи у Харкові отець Тимофій включається у церковне та громадське життя міста і бере у ньому настільки активну участь, що скоро стає помітною фігурою у середовищі харківського духовенства. У 1883 році його назначили головою ради Харківського єпархіального жіночого училища, у 1884-му – зоконоучителем Маріїнської жіночої гімназії, тоді ж його перевели у Харківський кафедральний Успенський собор, а у 1887-му Буткевич став членом єпархіальної учительської ради. У 1890-му увійшов до складу комітету по спорудженню храму, каплиці і благодійних закладів на місці аварії імператорського поїзду поблизу станції Борки, став членом Харківського комітету Православного місіонерського товариства. У 1891 році його призначили ключарем Харківського кафедрального собору, а у 1893-му – прозвели у сан протоієрея. У 1894 році Буткевича було назначено професором богослов'я Харківського університету, одночасно він став настоятелем університетської церкви. У 1893 і 1897 роках Тимофій Іванович обирався членом Харківської міської Думи.

Попри пастирську, державну і громадську діяльність, отець Тимофій викладав у військово-юридичній академії, займався науковою дослідницькою роботою, публікував книги, статті, виступав з доповідями та лекціями.

Після Лютневої революції отець Тимофій повернувся у рідний Харків, був настоятелем Свято-Миколаївської церкви. У роки громадянської війни, коли у Харкові не було архієрея, став одним із трьох авторитетних архієреїв, які увійшли до складу тимчасової колегії для вирішення поточних питань. У 1920 році Буткевича було обрано патріархом Харківської єпархії. Керував

єпархіальною радою, правда, через сім місяців, у 1921 році раду за рішенням наркомату юстиції було ліквідовано. За цей час Буткевич встиг організувати курси для підготовки духовенства, адже після закриття семінарії і єпархіальних училищ, священнослужителів готувати перестали.

Згідно анкеті служителя релігійного культу, отець Тимофій «на 15 жовтня 1924 року ніяких обов'язків в громаді не виконував», правда, чи то через хворобу, чи у зв'язку з арештом – неясно. Помер протоієрей Буткевич у 1925 році у Харкові. Похований був на кладовищі біля Іоанно-Усікновенської церкви поряд з матір'ю та дочкою. При зносі кладовища поховання було знищено.

Меморіальну дошку отцю Тимофію Буткевичу встановлено за ініціативою членів громадської організації «Інститут підтримки культурно-історичних традицій».

Література:

Минаев В. Справедливости ради / В. Минаев // Слобода.- 2006.- 3 февр.- (Жизнь замечательных земляков).

Память о земляке воскресили в камне // Веч. Харьков.- 2006.- 21 янв.- (Земляки).

МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ О.К. АНТОНОВА

6 лютого 2006 року на Харківському державному авіаційному виробничому підприємстві було відкрито меморіальну дошку генеральному конструктору Олегу Костянтиновичу Антонову на честь 100-річчя з дня його народження.

На бронзовому барельєфі викарбувані слова, як настанова майбутнім поколінням вітчизняних літакобудівників: «Недостаточно делать самолеты на уровне мировых образцов. Надо быть впереди». Увінчує композицію Ан-72, створений під безпосереднім керівництвом Олега Антонова і освоєний у серійному виробництві на Харківському авіазаводі на початку 80-х років минулого століття.

Антонов Олег Костянтинович (7.02.1906 – 4.04.1984) – радянський авіаконструктор, академік АН СРСР (1981), Герой Соціалістичної праці (1966). Антонов – один із засновників радянського планеризму. Створив ряд конструкцій планерів і літаків у т.ч. найбільший у світі турбогвинтовий транспортний літак АН-22 («Антей»). Закінчив Саратовський індустріальний технікум. Після закінчення Ленінградського політехнічного інституту (1930) – начальник планерного КБ Осоавіахіму у Москві. У 1933-38 роках – головний конструктор планерного заводу у Тушині. У 1938-40 роках Антонов працював провідним інженером в ОКБ О.С. Яковлева, у 1943-46 роках – перший заступник конструктора в ОКБ Яковлева, в 1945-46 роках начальник філії цього ОКБ у Новосибірську. У 1967 – 84 роках – генеральний конструктор. З 1977 року Антонов – завідувач кафедри Харківського авіаційного інституту, з 1978 – професор. Обирався депутатом Верховної

Ради 5-7 скликань. Лауреат Ленінської (1962) та Державної (1952) премій СРСР, нагороджений 3 орденами Леніна, орденами та медалями. Ім'я Антонова присвоєно Київському механічному заводу.

Література:

В Харькове открыта новая мемориальная доска // Харьковские ведомости.- 2006.- 8-9 февр.

Рожков В. «Антоновские дни» на ХАЗе / В. Рожков // Слобода.- 2006.- 7 февр.- (Юбилей).

Снаговський М. Як націлював Антонов / М. Снаговський // Слобід. край.- 2006.- 7 лют.-

Снаговський М. “Антонівські дні” на Харківському авіазаводі / М. Снаговський // Слобід. край.- 2006.- 9 лют.- (Пульс сьогодення).

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ О. КОКЕЛЯ**

У 2006 році на будинку № 93 по вул. Мироносицькій у Харкові відкрито меморіальну дошку відомому художнику, засновнику і першому ректору Харківського художнього інституту (нині – Харківська державна академія дизайну і мистецтв) професору Олексію Кокелю.

Олексій Опанасович Кокель народився 1 (13) березня 1880 року у Чувашії. В 1912 році закінчив петербурзьку Академію мистецтв, в 1916 році за рекомендацією Іллі Рєпіна приїхав до Харкова і почав працювати викладачем у художньому училищі. У 1921 - 1923 роках був першим ректором створеного на базі училища Харківського художнього інституту, потім (до кінця життя) – завідувачим кафедри живопису і малюнку інституту (з 1939 року – професор). Помер Олексій Кокель 4 лютого 1956 року у Харкові.

Література:

Кокель Олексій Опанасович:[Біогр. довідка] // Митці України: Енцикл. довід.-К., 1992.- С. 307.

Симоненко А. Художник и педагог / А. Симоненко // Слобода.- 2006.- 17 мар.- (Память).

**СКУЛЬПТУРНА КОМПОЗИЦІЯ
ЕЛЛОЧЦІ ЛЮДОЖЕРЦІ**

Галерея літературних персонажів знаменитого роману Ільфа і Петрова “Дванадцять стільців” поповнилась новою скульптурною композицією. Бронзова скульптура Елlochці Людоїдці відкрилась 1 квітня 2006 року у Харкові, на вулиці Петровського.

*“Елlochка зображена в людський зріст, спирається на віденський стілець, у її руці – відоме золоте ситечко, за яке вона віддала Остапу Бендеру стілець, де мали б бути скарби мадам Петухової.

Людоджерка Еллочка все своє життя заочно змагалась з американською мільйонеркою Вандербільт – і от нарешті перемогла: мільйонерці пам'ятника не поставили, а дружині інженера Щукіна – будь ласка”.

Автор роботи – викладач Харківської державної академії дизайну і мистецтв Катіб Мамедов. Скульптура встановлена біля входу в кафе “Ріо”. Тут, як загалом у Харкові, це не перший пам'ятник, створений за мотивами популярного літературного твору. На лавці біля входу в заклад минулого року розташувався бронзовий Остап Бендер, а у дворику два роки тому встановлений бронзовий Кіса Вороб'янінов. Ці дві роботи створено Ельданізом Гурбановим. А по платформі Харківського вокзалу ”з чайником кип'ятку” вже четвертий рік як біжить отець Федір (автор – харківський скульптор О. Табатчиков). Планується, що згодом біля кафе будуть установлені скульптурні зображення всіх героїв знаменитого роману.

Література:

Амирханян Н. Купила стул – получай памятник / Н. Амирханян // Веч. Харьков.- 2006.- 4 апр.

Баянов М. Шикарная чмара / М. Баянов // События.- 2006.- 6 - 12 апр.

Куль А. Людоедка в Харькове / А. Куль // Веч. вести.- 2006.- 7 – 13 апр.

*Людоджерка Еллочка в бронзі // Слобід. край.- 2006.- 4 квіт.- (Теж наша історія...).

Шекера С. Эллочку-людоедку увековечили в бронзе / С. Шекера // Объектив-но.- 2006.- 6 апр.

СКУЛЬПТУРНА КОМПОЗИЦІЯ ПАМ'ЯТІ ГЕРОЇВ-ЧОРНОБИЛЬЦІВ

Відкрито 25 квітня 2006 року в рамках поминальних заходів у Харкові з нагоди річниці Чорнобильської катастрофи.

Авангардну скульптуру встановили у скверику біля 10-ї міської поліклініки на Північній Салтівці. Там отримують медичну допомогу не менше 400 колишніх ліквідаторів наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

Створив незвичайну скульптурну композицію відомий харківський зодчий, заслужений художник України Сейфаддін Гурбанов. У ній втілено не образ людини, а своєрідний символічний відчайдушний крик про допомогу, на який трагічної чорнобильської пори беззастережно відгукнулися й харків'яни, а відтак багато хто з них віддав своє життя заради майбутніх поколінь.

Пам'ятні знаки “Захисникам Вітчизни – ліквідаторам аварії на ЧАЕС” з'явилися цими днями й у Ленінському та Фрунзенському районах Харкова.

Перший камінь під пам'ятник ліквідаторам наслідків на Чорнобильській АЕС заклали 22 лютого поточного року у смт. Пересічне Дергачівського району.

Література:

Памятник чернобыльцам – крик о помощи // Веч. Харьков.- 2006.-27 апр.- (Наша боль).

Саєнко С. Мітинг пам'яті / С. Саєнко // Вісті Дергачівщини.- 2006.- 29 квіт.- (26 квітня – День Чорнобильської трагедії).

Тараненко М. Мічені атомом / М. Тараненко // Слобід. край.- 2006.- 27 квіт.- (Акцент).

ЗАКЛАДНИЙ КАМІНЬ НА МІСЦІ МАЙБУТНЬОГО ПАМ'ЯТНИКА ВОЛОДИМИРУ ВИСОЦЬКОМУ

Відкрито 26 травня 2006 року біля Палацу спорту. Автор проекту – харківський скульптор Сергій Ястребов.

Зовні закладний камінь являє собою практично пам'ятник – з фундаментом, постаментом і верхнім декоративним елементом у вигляді гітари, театральної завіси і меча принца датського, роль якого Володимир Висоцький грав у спектаклі «Гамлет» у театрі на Таганці. Тематичну композицію виконано зі склобетону і покрито рідким поліуретаном з алюмінієвою пудрою.

Місце для пам'ятника вибрано не випадково. Саме тут у травні 1978 року, проїздом до Одеси на зйомки фільму «Місце зустрічі змінити не можна», Володимир Висоцький дав свій останній – і найпублічніший концерт у Харкові.

Література:

Владимир Высоцкий: «...И теперь седые люди помнят прежние дела» // Слобода.- 2006.- 26 мая.- (Память).

Морозов Д. Камень есть, а денег нет / Д. Морозов // События.- 2006.- 25 – 31 мая.

У Дворца спорта появится памятник Владимиру Высоцкому // Веч. Харьков.- 2006.- 18 мая.- (Память).

Холманская Л. Завтра – открытие первого памятника Высоцкому / Л. Холманская // Веч. Харьков.- 2006.- 25 мая.- (Память).

МЕМОРИАЛЬНА ДОШКА, ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ К. ТРУСОВА

Відкрито 22 серпня 2006 року на будинку, що на проспекті Правди, 7, де свого часу жив Почесний громадянин Харкова Костянтин Трусов.

Відзначено високий внесок цього вихідця із Донецької області в розвиток промислового потенціалу Харкова.

*К. Трусов, випускник Промислової академії, інженер з виробництва спеціальних мартенівських сталей, евакуювався разом із заводом у Нижній Тагіл, де налагодив виплавку броньованої сталі для танка Т-34. Відразу після звільнення Харкова К. Трусов почав працювати головним металургом Харківського заводу ім. Малишева. Навесні 1944 року тут під його керівництвом відлито першу башту танка Т-34. У післявоєнні роки працював секретарем Харківського обкому партії, першим секретарем Харківського

міському партії, керував промисловим відділом Харківського облвиконкому, у віданні якого було майже півтисячі промислових підприємств області. Костянтин Ананійович Трусов, якого за життя називали живою історією промислового розвитку Харкова, прожив 99 років і помер восени 2005 року.

Меморіальну дошку відкрито за рішенням міської влади в рамках урочистостей, присвячених 23 серпня – Дню визволення Харкова від німецько-фашистських загарбників.

Література:

*Дошка на честь металурга // Слобід. край.- 2006.- 26 серп.- (Пам'ять).

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ О.С. МАСЕЛЬСЬКОГО**

Відкрито у вересні 2006 року у м. Валки, на будинку райради, в якому О.С. Масельський свого часу працював на посаді першого секретаря райкому партії.

Масельський Олександр Степанович [7.XII.1936 р. - 12.04.1996 р.] - голова Харківської обласної Ради народних депутатів, голова Харківської обласної держадміністрації, який 13 років керував областю.

Меморіальну дошку відкрито у рамках святкування 360-річчя заснування Валок.

Література:

Богун Л. Валки відзначають 360-річчя / Л. Богун // Слобід. край.- 2006.- 16 верес.- (Ювілей).

Конопельцев Г. Валки – місто древнє і вічно молоде / Г. Конопельцев // Слобід. край.- 2006.- 19 верес.- (Місце події).

Масельський Олександр Степанович // Карнацевич В.Л. 100 знаменитих харьковчан / В.Л. Карнацевич.- Х., 2005.- С. 283 – 290.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ М.А. ЧАСТІЯ**

Відкрито у вересні 2006 року у Валках в рамках святкування 360-річчя заснування Валок.

Частій Микола Андрійович [25.III (7.IV) 1905, м. Валки, тепер Харків. обл. – 18.XI. 1962, Київ] – український співак (бас), народний артист УРСР з 1949 р. Закінчив у 1929 році Харківський музично-драматичний інститут. Соліст Харківського (1935-1941), Тбіліського (1941-1944) та Київського (1944-1958) театрів опери та балету. Виконував партії: Тарас, Виборний («Тарас Бульба», «Наталка Полтавка» Лисенка), Кривоніс («Богдан Хмельницький» Данькевича), Сусанін («Іван Сусанін» («Життя за царя») Глінки), Мельник («Русалка» Даргомижського). Знімався у фільмі «Щит Джургая» (1949). Лауреат Державної премії СРСР (1950 р.).

Література:

Богун Л. Валки відзначають 360-річчя / Л. Богун // Слобід. край.- 2006.- 16 верес.- (Ювілей).

Частій Микола Андрійович: [Біогр. довідка] // Митці України: Енцикл. довід.- К., 1992.- С. 626.

**МЕМОРІАЛЬНА ДОШКА,
ПРИСВЯЧЕНА ПАМ'ЯТІ о. ВАСИЛІЮ ВЕТУХОВУ**

Відкрито 28 листопада 2006 року на стіні харківської Свято-Пантелеймонівської церкви (вул. Клочківська).

Відкриття меморіальної дошки було приурочено до 160-річчя від дня народження протоієрея Василя Ветухова і 110-річчя заснованої ним школи для глухонімих дітей (Харківський обласний учбово-виховний комплекс для дітей з порушеннями слуху). Виготовлена і встановлена за ініціативою харківської громадської організації «Інститут підтримки культурно-історичних традицій».

Література:

Левченко А. Попечитель глухонемых / А. Левченко // Веч. Харьков.- 2006.-5 дек.

Матеріал підготувала: Казанцева Н.Ю – зав. сектором інформації з питань культури та мистецтва.